

Kulturutskottets utlåtande 2018/19:KrU6

En ny europeisk agenda för kultur

Sammanfattning

Utskottet har granskat kommissionens meddelande om en ny europeisk agenda för kultur.

Utskottet välkomnar kommissionens genomlysning av hur kultur kan bidra till samhällsutveckling, social sammanhållning och en mer inkluderande union. Utskottet noterar att den arbetsplan för kultur 2019–2022 som rådet antog i november 2018 rymmer samma verklighetsbeskrivning som kommissionens meddelande, dock med delvis andra förslag till insatser. Utskottet menar att den fyraåriga arbetsplan för kultur som nu slagits fast av rådet kommer att kunna svara upp mot Europeiska rådets slutsatser om inkluderande och sammanhållna samhällen som upprätthåller Europas konkurrenskraft.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

I utlåtandet finns en motivreservation (SD).

Granskade dokument

En ny europeisk agenda för kultur COM(2018) 267 final.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden.....	5
En ny europeisk agenda för kultur.....	5
Reservation	11
En ny europeisk agenda för kultur – motiveringen (SD).....	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En ny europeisk agenda för kultur

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation (SD) – motiveringen

Stockholm den 31 januari 2019

På kulturutskottets vägnar

Christer Nylander

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christer Nylander (L), Lawen Redar (S), Lotta Finstorp (M), Hans Hoff (S), Aron Emilsson (SD), Lars Mejern Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Anna Wallentheim (S), Roland Utbult (KD), Åsa Karlsson (S), Jonas Andersson i Linköping (SD), Anna Sibinska (MP), Viktor Wärnick (M), Cassandra Sundin (SD), Peter Helander (C) och Ulrika Jörgensen (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Talmannen har efter samråd med gruppledarna beslutat att Europeiska kommissionens meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén En ny europeisk agenda för kultur COM(2018) 267 final ska behandlas av riksdagen i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen. Kammaren hänvisade ärendet till kulturutskottet för granskning den 17 oktober 2018.

Den 22 januari 2019 informerade Mikael Schultz, kulturråd vid Sveriges ständiga representation vid Europeiska Unionen i Bryssel, utskottet om aktuella EU-frågor inom kultur, medier och idrott.

Bakgrund

Europeiska rådet konstaterade i december 2017 att kultur är grundläggande för att bygga upp inkluderande och sammanhållna samhällen och för att upprätthålla Europas konkurrenskraft (EUCO/19/1/17 REV 1). Europeiska rådet uppmanade EU och dess medlemsstater att göra mer på detta område och undersöka möjliga åtgärder när det gäller de rättsliga och finansiella ramvillkoren för att utveckla den kulturella och kreativa sektorn samt kulturarbetarnas rörlighet.

Kommissionen presenterade den 22 maj 2018 ett meddelande om en ny europeisk agenda för kultur COM(2018) 267 final. Kommissionen anser att den nya agendan spelar en viktig roll i arbetet med uppdraget från Europeiska rådet. Syftet är att ge en struktur för nästa fas i samordningen på EU-nivå. Meddelandet bygger vidare på Agendan för kultur i en alltmer globaliserad värld som formulerades 2007 och som syftade till att främja kulturell mångfald och dialog mellan kulturer i en globaliserad värld. Kulturen skulle vara en drivkraft för kreativitet och därmed bidra till tillväxt, utveckling och sysselsättning och vara ett väsentligt inslag i EU:s internationella förbindelser.

Rådet antog vid sitt möte den 27 november 2018 slutsatser om arbetsplanen för kultur 2019–2022 (CULT 155 14984/18). Rådsslutsatserna refererar till tidigare arbetsplaner för kultur och beaktar kommissionens meddelande om en ny europeisk agenda för kultur. I slutsatserna erinrar rådet om att Europaåret för kulturarv 2018 avsevärt har ökat allmänhetens och politikernas medvetenhet om kultur och Europas kulturarv. Rådet betonar vikten av att ta vara på den här dynamiken för att använda kulturens fulla potential att skapa sociala och ekonomiska värden för Europa.

Utskottets överväganden

En ny europeisk agenda för kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.
Jämför motivreservationen (SD).

Meddelandet

Den nya europeiska agendan för kultur syftar enligt kommissionen till att utnyttja kulturens roll för att bidra till att skapa en mer inkluderande och rättvis union, stödja innovation, kreativitet samt hållbar sysselsättning och tillväxt. Agendan har tre strategiska mål med utgångspunkt i sociala, ekonomiska och externa dimensioner. Kulturarvet och digitalisering är två övergripande och prioriterade områden utöver de tre strategiska målen.

Meddelandet redovisar även de åtgärder som kommissionen avser att vidta utifrån de tre målen.

Meddelandet innehåller inte några förslag till lagstiftningsakter.

Genomförande

Det politiska samarbetet inom ramen för den nya agendan ska enligt kommissionen under 2018–2020 stödjas via programmet Kreativa Europa och övriga EU-program som finansierar kulturprojekt. Från och med 2021 ska agendan, enligt kommissionens förslag, stödjas av efterföljande program inom ramen för EU:s nästa fleråriga budgetram.

Kommissionen avser även att stödja den nya agendans strategiska mål via åtgärder inom andra politiska områden. Övriga åtgärder och insatser på EU-nivå ska komplettera och stödja medlemsstaternas kulturpolitik.

Kommissionen menar att en förutsättning för att den nya agendan och dess åtgärdsförslag ska kunna genomföras framgångsrikt är att Europaparlamentet, rådet och medlemsstaterna samt aktörerna inom den kulturella sektorn är engagerade och samarbetar intensivt.

De tre strategiska målen och kommissionens planerade åtgärder

Den sociala dimensionen – ta till vara den inneboende styrkan hos kultur och kulturell mångfald för att främja social sammanhållning och välfärd

- Gynna alla européers kulturella kapacitet genom att erbjuda tillgång till ett brett urval av kulturella aktiviteter och ge möjligheter till aktivt deltagande.

- Uppmuntra till rörlighet bland yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa sektorerna och avlägsna hinder för deras rörlighet.
- Skydda och främja Europas kulturarv som en gemensam resurs, väcka medvetenheten om vår gemensamma historia och våra gemensamma värderingar och stärka känslan av en gemensam europeisk identitet.

Kommissionen föreslår ett brett utbud av kulturaktiviteter med hög kvalitet som främjar lika möjligheter att delta och vara kreativ utifrån principen om kulturell kapacitet. På så sätt menar kommissionen att kopplingarna mellan kultur och utbildning, sociala frågor, stadspolitik, forskning och innovation kan stärkas.

Fokus ligger på att öka rörligheten för konstverk och yrkesverksamma inom den kulturella och kreativa sektorn i Europa för att på så sätt bidra till det kulturella deltagandet.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Stödja forskning om kulturell samverkan för att bedöma påverkan inom olika områden, inklusive hälsa och välbefinnande (2018).
- Utveckla särskilda åtgärder för social delaktighet via kulturen genom Kreativa Europa och Erasmus+ och beakta urvalskriterierna i programmet Kreativa Europa för att främja jämställd projektledning (2019).
- Inleda ett projekt om kulturella och kreativa forum och städer inom ramen för programmet Kreativa Europa för att främja kulturell delaktighet samt social och urban förnyelse (2018).
- Föreslå ett program för rörlighet för yrkesverksamma i de kulturella och kreativa sektorerna inom ramen för programmet Kreativa Europa (2018–2019).

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att göra följande:

- Arbeta för att ta väsentliga steg för att avskaffa administrativa och skattemässiga hinder för rörlighet, bl.a. genom arbetsplanen för kultur.

Den ekonomiska dimensionen – ge stöd till konstarter, kultur och kreativt tänkande inom alla utbildningsnivåer för innovation och sysselsättning

- Att främja konstarter, kultur och kreativt tänkande på alla nivåer i formell och icke-formell utbildning och yrkesutbildning, liksom inom livslångt lärande.
- Att arbeta för gynnsamma ekosystem för den kulturella och kreativa sektorn, tillgång till finansiering, innovationsförmåga och skäligen ersättning till författare och skapare liksom främjande av sektorsövergripande samarbete.
- Att främja de färdigheter som behövs i de kulturella och kreativa sektorerna, inklusive digitala färdigheter, entreprenörsfärdigheter samt olika traditionella och specialiserade färdigheter.

Enligt meddelandet ökade sysselsättningen i kultursektorn inom EU stadigt från 2011 till 2016, då den nådde 8,4 miljoner med ett handelsöverskott om 8,7 miljarder euro i kulturella varor¹. De kulturella och kreativa sektorerna beräknades bidra med 4,2 procent till EU:s bruttonationalprodukt².

Att kombinera kunskap och kompetenser som är specifika för de kulturella och kreativa sektorerna med dem från andra sektorer bidrar enligt kommissionen till innovativa lösningar, exempelvis inom informations- och kommunikationsteknik, turism, varuframställning och tjänster samt i den offentliga sektorn. För att utnyttja denna förändringspotential föreslår kommissionen att fokus läggs på tre specifika ekosystem:

- teoretisk och praktisk utbildning – det finns en tydlig koppling mellan utbildningsnivå och kulturell delaktighet och därför bör kulturell medvetenhet ses som en nyckelkompetens inom ramen för livslångt lärande
- städer och regioner – ses som naturliga samarbetspartner som går i bräschen för den kulturdrivna utvecklingen utifrån lokal autonomi, förmåga att dra till sig högbegåvade individer och direktkontakt med invånarnas behov och potential
- den kulturella och kreativa sektorn – behöver lagstiftning och reglering som uppmuntrar till skapande verksamhet, bättre tillgång till finansiering, möjligheter att expandera och internationaliseras och tillgång till olika slags specialistkompetens.

I den nya agendan för kultur prioriterar kommissionen en sektorsövergripande infallsvinkel på samarbetet inom EU eftersom man menar att digitalisering och medskapande fortsätter att bryta ned konstnärliga och ekonomiska gränser. Kommissionen kommer att komplettera detta med särskilda initiativ inom de mest utvecklade sektorerna för att mer effektivt främja den rika variationen i det europeiska kulturella uttrycket.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Stödja valideringsfasen av projektet Att undervisa, bedöma och lära sig förmågan till kreativt och kritiskt tänkande (OECD) i syfte att införa en kreativitetsmodul i programmet för internationell utvärdering av elevprestationer 2021 (Pisa) samt utforska möjligheterna till motsvarande verksamhet inom högre utbildning och yrkesutbildning (2018).
- Främja musik och konst i teoretisk och praktisk utbildning, medtaget som ett prioriterat tema i Erasmus+ (2019) och främja utvecklingen av kreativitetsinriktade tvärvetenskapliga moduler vid institutioner för högre utbildning med en kombination av konstämnen, informations- och kommunikationsteknik samt entreprenörs- och företagskompetens (2018).

---

¹ Eurostat 2016 (Culture Statistics: Employment, Enterprises, Participation, Trade, Expenditure).

² Studie av Ernst & Young 2014 Measuring Cultural and Creative Markets in the EU.

- Ge fortsatt stöd till regionerna i att genomföra smart specialisering och makroregionala strategier med inriktning på kultur samt främja hållbar kulturturism genom ett särskilt europeiskt initiativ i samband med det europeiska året för kulturarvet.
- Stödja partnerskap mellan kreativa yrken och industrin och de europeiska inkubationsnätverken för kreativitetsdriven innovation genom att kreativitet, konst och formgivning integreras med avancerad teknik och vetenskap.
- Utföra ett pilotprojekt för att främja starkare partnerskap mellan kultursektorn och den kreativa sektorn, lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter och utbildningsanordnare (2018).
- Utforska Europeiska institutet för innovation och teknik och en innovationsgrupp om kulturarvet och den kreativa industrin (2019).
- Organisera en regelbunden dialog med de kulturella och kreativa sektorerna inom ramen för den förnyade industripolitiska strategin i syfte att kartlägga strategiska behov och bekräfta en övergripande politisk ram på EU-nivå.
- Organisera en regelbunden dialog med musikbranschen och vidta den förberedande åtgärden Music Moves Europe.
- Stärka dialogen med den europeiska audiovisuella industrin samt genom det europeiska filmforumets evenemang (2018).
- Stödja medlemsstaterna när det gäller att säkerställa rättvis ersättning för konstnärer och andra slag av upphovsmän genom att föra allmänna och sektorsspecifika dialoger i linje med strategin för den digitala inre marknaden (2019).

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att göra följande:

- Åta sig att förbättra de socioekonomiska villkoren för konstnärer och upphovsmän samt främja utbildning och fortbildning i konst inom ramen för arbetsplanen.

Den externa dimensionen – rikta fokus på stärkande av internationella kulturella förbindelser

- Stödja kultur som en motor för hållbar social och ekonomisk utveckling.
- Främja kultur och interkulturell dialog för fredliga interkulturella förbindelser.
- Sporra till samarbete i kulturarvsfrågor.

I och med 2016 års gemensamma meddelande Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser har EU upprättat en ram för det kulturella samarbetet med partnerländer (JOIN(2016) 29 final)³. Den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik har identifierat kulturell diplomati som ett nytt område för EU:s samordnade yttre åtgärder.

³ Se även utlåtande 2016/17:KrU11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser.

Kulturella kontaktpunkter i EU:s delegationer utbildas i den kulturella dimensionen i utvecklingsarbete och yttre relationer för att bättre kunna sprida bästa praxis och tillgodose behoven och förväntningarna hos lokala partner.

Kommissionen har också för avsikt att använda agendan för att betona den kulturella dimensionen i hållbar utveckling och för att bidra till genomförandet av FN:s agenda 2030 för hållbar utveckling.

Europaåret för kulturarv 2018 var enligt kommissionen en unik möjlighet att stärka kulturella förbindelser med partnerländerna och lokala kulturella sektorer. Partnerskap som kommit till under kulturarvsåret bör enligt kommissionen få en fortsättning som en del av EU:s kulturella samarbete och en ny europeisk handlingsplan för kulturarv. Det finns även pågående projekt och projekt som är tänkta att inledas i konfliktdrabbade områden för att skydda och återställa kulturarv som skadats, främja skapandet av nya arbetstillfällen och bättre utkomstmöjligheter.

Kommissionen och den höga representanten gör följande:

- Främjar de kulturella och kreativa sektorerna på västra Balkan genom ökat stöd från Kreativa Europa och planerar att använda instrumentet för stöd inför anslutningen för att stödja kulturen i utvidgningsländerna och västra Balkan, framför allt när det gäller att verkställa relevanta flaggskeppsinitiativ inom ramen för handlingsplanen till stöd för omvandlingen av västra Balkan.
- Avser att lansera en tredje fas av det östliga partnerskapets kulturprogram och arbetar för att via kulturen stärka det civila samhället i Medelhavsländerna.
- Startar upp förberedande åtgärder för att få till stånd europeiska kulturhus i partnerländerna.
- Stärker dialogen om kultur med Kina och inleder en ny dialog med Japan.
- Genomför det elfte gemensamma kulturprogrammet för Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS) inom ramen för Europeiska utvecklingsfonden (EUF) för att stödja skapandet av arbetstillfällen, identitetsbygge, yrkesutbildning och audiovisuellt samarbete.
- Utvecklar strategier för kultursamarbete på regional nivå med start i länderna på västra Balkan, i Mellanöstern och Nordafrika samt Latinamerika.
- Läger till skydd av kulturarvet i de uppgifter som ingår i uppdragen inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken där så är lämpligt, för att komplettera pågående insatser och projekt.
- Stöder korridorer för Sidenvägens kulturarv i Centralasien, Afghanistan och Iran.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att göra följande:

- Utveckla gemensamma åtgärder i samarbete med kommissionen, den höga representanten och deras avdelningar, inklusive Europeiska utrikestjänsten (EEAS).

Utskottets ställningstagande

Sverige arbetar aktivt nationellt och som EU-medlem för att föra fram att ett starkt kulturliv främjar en god samhällsutveckling. Sveriges värdskap för Europeiska rådets möte i Göteborg i november 2017 placerade också kulturens betydelse för att bygga vår gemensamma framtid på agendan.

Utskottet välkomnar därför att kommissionen följer upp Europeiska rådets slutsatser om att kultur, tillsammans med utbildning, är grundläggande för att bygga inkluderande och sammanhållna samhällen som bidrar till att upprätthålla EU:s konkurrenskraft. Utskottet delar också den analys som kommissionen gör av hur kulturen kan bidra till ekonomisk tillväxt, social rättvisa, ett aktivt medborgarskap och en europeisk identitet. Utskottet vill samtidigt understryka att kulturen alltid ska kunna vila tryggt i sitt egenvärde och inte i första hand betraktas som ett verktyg vars främsta syfte är att bidra till problemlösningar inom andra områden.

Meddelandets övergripande fokus på kulturarv och digitalisering är särskilt viktigt, enligt utskottet. Dessa två teman är av stor betydelse för att lyckas med genomförandet av de tre strategiska målen. Att vårda och dela med sig av det gemensamma kulturarvet ger goda förutsättningar för ökad kunskap och förståelse om varandras historia och ger pusselbitar för att tolka samtiden. Utskottet vill också understryka att digitaliseringens gränsöverskridande natur kräver gemensamma lösningar inom bl.a. upphovsrätt och affärsmodeller för att det ska vara möjligt att ta till vara potentialen i den ökade kreativitet och effektivitet som den digitala tekniken erbjuder.

Utskottet noterar i sammanhanget att den arbetsplan för kultur 2019–2022 som rådet antog i november 2018 tematiskt stämmer väl överens med kommissionens meddelande om en ny europeisk agenda för kultur. Arbetsplanens inriktning och samarbetsformer rimmar väl med dem som Sverige förespråkar utifrån att kulturpolitiken är en nationell angelägenhet där EU:s stödjande kompetens inte får innebära någon harmonisering av medlemsstaternas regelverk. Utskottet menar att den fyraåriga arbetsplanen för kultur kommer att kunna svara upp mot Europeiska rådets slutsatser.

EU-samarbetets kompletterande funktion är viktig för att kunna öka erfarenhets- och kunskapsutbyte och kapacitetsbyggande. Den fria rörlighetens centrala betydelse för kulturområdets välmående kan inte heller underskattas när vi pratar om kulturens bidrag till social sammanhållning. Utskottet ser fram emot att fortsätta idédebatten om kulturens betydelse för EU och hur dessa idéer kan omsättas i praktiken, bl.a. i utarbetandet av Kreativa Europa 2021–2027.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation

En ny europeisk agenda för kultur – motiveringen (SD)

av Aron Emilsson (SD), Jonas Andersson i Linköping (SD) och Cassandra Sundin (SD).

Ställningstagande

Vi ser positivt på delar av vad som framgår av ärendet som exempelvis viljan att framhålla vikten av kulturen och kulturarvet socialt och ekonomiskt. Vi har dock också betydande kritik som måste framhållas och som gör att vi känner oss nödgade att inkomma med en reservation. Synen på europeisk identitet som framgår av ärendet och hur man från EU-håll vill arbeta med densamma ser vi som problematisk. Europa har en rik kulturell mångfald och det råder ingen tvekan om att den i många avseenden är en stor tillgång och styrka för vår del av världen. Denna kulturella mångfald är något som har vuxit fram genom sekel och årtusenden till stor del genom Europas många olika folkgrupper, nationer och statsbildningar. Att då från EU-håll söka att centralisera kulturpolitiken på ett sätt som inte skett tidigare i historien ser vi som motsägelsefullt och riskfyllt om man samtidigt vill bejaka den riktiga organiskt framvuxna europeiska kulturella mångfalden. Det är snarare en hög grad av decentralisering som har lett fram till denna mångfald. Vi menar att det från EU inte uttrycks en tillräcklig förståelse för detta samband, och att unionen skulle behöva inta en mer lyssnande attityd i frågor som dessa.

Sedan tidigare har vi också vänt oss emot budgetdrivande förslag på det kulturpolitiska området när det kommer till EU-nivån, med tanke på synsättet om kulturpolitiken som nationell angelägenhet. I ärendet framhålls förslag på EU-nivå som vi ser kommer att leda till övertramp mot den hållning som vi har i frågan om att budgetdrivande förslag på EU-nivå inskränker kulturpolitiken som nationell angelägenhet.

Vad gäller Kreativa Europa som framhålls i ärendet har vi tidigare framfört kritik mot det aktuella programmet när kulturutskottet haft det på sin dagordning. Med tanke på hur det i detta ärende om en ny europeisk agenda för kultur hänvisas till att just Kreativa Europa ska vara ett verktyg för att genomföra kulturpolitik från EU-håll så finns det även i den delen anledning för oss att vara kritiska. Ovanstående är några betydande delar av vad vår kritik kretsar kring.

Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår vi att utlåtandet läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

*Kommissionens meddelande En ny europeisk agenda för kultur COM(2018)
267 final.*